

Auteurs- en beeldrechten

Het uitgangspunt van het auteursrecht is dat alle rechten zijn voorbehouden aan de auteur of de maker. Alleen hij heeft het recht om zijn werk te reproduceren en aan het publiek mee te delen, maar er zijn situaties waarin werken wel openbaar gemaakt en gebruikt mogen worden. Deze handleiding geeft een beknopt overzicht van de Nederlandse wetgeving rondom auteursrechten en beeldrechten.

Rechten en begrippen

Creatief werk is werk dat een concrete, tastbare vorm heeft en de unieke, persoonlijke stempel van de maker draagt. Bijvoorbeeld: (blad)muziek, schilderijen, foto's, grafisch werk, het design van een flesopener van Phillipe Starck, teksten en redevoeringen. Er is geen drempel voor kwaliteit, dus ook amateurtekeningen zijn creatief werk. Ideeën, meningen, louter functionele ontwerpen (b.v. flesopener) et cetera zijn geen creatief werk.

Een **maker** is de schepper van een creatief werk. Hiervoor is geen registratie nodig. Alles wat je maakt geniet automatisch auteursrechtelijke bescherming.

Openbaar maken is het publiceren van het werk, zoals in een boek, krant of expositie. Je toont het werk aan publiek, dit is iedereen buiten de huishoudelijke kring. Er is discussie over wat huishoudelijke kring precies omvat. Meestal wordt dit opgevat als de directe familie en beste vrienden.

Vermenigvuldigen is het kopiëren van auteursrechtelijk beschermd werk.

Exploitatieright is het recht om te bepalen wat er met werk gebeurt, wie het op welk moment 'exploiteert' en er financieel gewin mee kan hebben.

Persoonlijksrecht is het recht op naamsvermelding en bezwaar maken tegen naamsvermelding onder een andere naam of titel. Ook valt hieronder het recht op verzet tegen verminking van het werk, die ten nadele is van de eer/reputatie van de maker.

Elk creatief werk heeft een **beschermingsduur**. Als de maker bekend is dan geldt als duur het hele leven van de maker tot 70 jaar na zijn dood. Als het een anonieme maker of als een bedrijf/instelling/stichting de maker betreft dan geldt de beschermingsduur tot 70 jaar na de eerste publicatie en bij een ongepubliceerd werk van een anonieme maker tot 70 jaar na de vervaardiging.

Creative Commons-licentie zijn standaardlicenties om het delen, bewerken en hergebruiken van beschermde werken te bevorderen. Ze bieden auteurs (licentiegevers) de mogelijkheid onder bepaalde standaardvoorwaarden hun werk ter beschikking te stellen aan gebruikers (licentienemers). Meer informatie over de diverse Creative Commons-licenties: <https://creativecommons.nl/uitleg/>.

Welk creatief werk mag je gebruiken?

Rechten vrij werk. Dit zijn werken die tot het publieke domein, zoals:

- niet-creatief werk (gebruiksvoorwerpen, diagrammen, gegevens, feiten).
- werk waarvan de auteursrechtelijke beschermingstermijn verlopen is. De grove aanname hierbij is dat al het creatieve werk gemaakt vóór 1870 rechten vrij is. Als de maker het werk

maakte vóór of in 1870, leefde hij zeer waarschijnlijk in 1948 niet meer en dus zijn de auteursrechten verlopen.

- werk waarvan de maker de rechten heeft afgestaan (bijvoorbeeld via een CC-licentie).
- besluiten, wetten, verordeningen, rechterlijke uitspraken en administratieve beslissingen van de overheid.

Uitzonderingen op beschermd werk mag je ook gebruiken, zoals:

- werk in de openbare of publieke ruimte, zoals een kunstwerk op een stationsplein. Belangrijk is wel dat het werk wordt afgebeeld zoals het in zijn omgeving te zien is.
- een overzicht van creatieve werken van verschillende makers. Hierbij is niet één bepaald creatief werk het onderwerp en wordt dus niet zodanig afgebeeld. Bijvoorbeeld een overzichtsfoto van verschillende schilderijen.
- werk waar de maker toestemming voor heeft gegeven (bij voorkeur met een schriftelijke bevestiging).
- zelfgemaakt werk, want daarover heb je zelf het exploitatierecht.

Welk creatief werk mag je niet gebruiken?

- Auteursrechtelijk beschermd werk. Dus creatief werk dat de stempel van de maker met zich meedraagt, zoals boeken, films, muziek, bladmuziek, uitvoeringen, computercode en lettertypen.
- Werk waarvoor de maker geen toestemming heeft gegeven. De maker heeft automatisch auteursrecht en hoeft dit niet vast te leggen. Het gevolg is dat alle afbeeldingen op internet beschermd zijn, net als kunstwerken/creatieve objecten in de eigen collectie. Zelfs als een kunstenaar zijn object heeft overgedragen, heeft hij niet de rechten overgedragen. Dit zijn twee afzonderlijke zaken.
- Werken die je niet zelf gemaakt hebt. Freelancers, vrijwilligers en stagiaires vallen buiten de regel dat je als werkgever het auteursrecht hebt. Hier is het dus belangrijk goede afspraken te maken over overdracht/gebruik.

Portretrecht

Naast het auteursrecht heeft elke persoon portretrechten. Als op een foto minder dan 5 personen herkenbaar in beeld staan, geldt het portretrecht. In dat geval is naast de toestemming van de maker ook de toestemming van de geportretteerde(n) nodig om het werk openbaar te maken. De afgebeelde persoon of diens nabestaanden mogen het portret vermenigvuldigen en openbaar maken zonder toestemming van de maker. De maker heeft bij publicatie van het portret wel recht op naamsvermelding.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Naast portretrecht en auteursrecht heeft ook de AVG invloed op de publicatie van beeldmateriaal. In juli 2018 is echter nog niet duidelijk hoe streng men deze regels zal handhaven. Formeel zijn afbeeldingen waarop bijzondere persoonskenmerken gekoppeld kunnen worden aan een persoon beschermd. Bijzondere persoonsgegevens zijn bijvoorbeeld: beroep, ras, gezondheid, geloof en politieke voorkeur. Voor het publiceren van een groepsfoto van het voetbalteam van de katholieke voetbalclub met de namen van de spelers erbij, zou je dus van iedere speler toestemming moeten hebben.